

Datum  
2020-11-11

Ert dnr: S2019/00088/SOF Vår referens: Ola Linder  
ola@independentliving.org

Mottagare:  
Socialdepartementet  
s.remissvar@regeringskansliet.se,  
s.sof@regeringskansliet.se

## Remissvar Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen, SOU 2018:88

Independent Living Institute (ILI) har beretts tillfälle att yttra sig över LSS-utredningens betänkande Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättning, SOU 2018:88. ILI är en ideell tankesmedja och projektplattform inom medborgarrörelsen Independent Living av och för personer med normbrytande funktionalitet (funktionsnedsättning). Våra grundläggande principer är självbestämmande, självrespekt och empowerment (bemäktigande och bemyndigande). Den personliga assistansen och grundtanken bakom LSS är en av de största frihetsreformerna sedan välfärdsstatens framväxt som måste värnas och utvecklas i framtiden.

### Sammanfattning

Personlig assistans, statlig assistansersättning och vissa andra serviceformer enligt LSS möjliggör för tusentals personer i behov av stöd att få rätten att leva ett självbestämt liv i samhällsgemenskapen tillgodosedd. Inriktningen, inledningsvis med kraftiga spardirektiv och i utredningens slututformning innebär en oacceptabel försämring jämfört med dagsläget och grundtanken med LSS och assistansersättningen samt internationell rätt. Vi avstyrker de flesta förslagen. De förslag vi tillstyrker har funnits med i tidigare utredningar eller är föremål för mer detaljerad utredning. Däremot är vi positiva till viljeyttrandet från utredningen att personer över 65 år ska kunna omfattas av en rätt till personlig assistans och assistansersättning. Vi är kritiska till att betänkandets förslag, även om vissa undantagits, har skickats på remiss eftersom utredningens direktiv och genomförande varit bristfälliga. Vi anser därför att hela utredningen kan och bör förkastas.

FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning nämns vid flera tillfällen i texten, men har inte genomtygat analysen eller de förslag

som lagts. Vi är av den bestämda uppfattningen att förslagen bryter mot Sveriges internationella åtaganden genom att dra in uppnådda rättigheter i lagstiftning och i praktiken för individer, samt ett avsteg från skyldigheten att progressivt genomföra ekonomiska och sociala mänskliga rättigheter genom att använda alla till buds stående ekonomiska resurser.

### **Synpunkter på vissa av utredningens förslag**

ILI avstyrker förslaget till en ny ”lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning” som den är presenterad i betänkandet. Däremot ser vi ett behov av en utredning av rätten till stöd och service till personer med funktionsnedsättning utifrån ett perspektiv som utgår från statens förpliktelser att säkerställa att alla människors mänskliga rättigheter tillgodoses. Rätten till ett självbestämt liv i samhällsgemenskapen kräver en hög grad av stöd- och servicekontroll från den som är i behov av stödet och servicen.

Betänkandet innehåller flera förslag om materiella ändringar i rättighetslagstiftningen som behöver kommenteras. Våra kommentarer faller under rubrikerna som de formulerats i betänkandet, och inte enligt hur vi ser på sakfrågorna.

#### **3.4.7 Mål, inriktning och syfte**

Vi delar bedömningen att rättigheterna enligt en lag behöver utgå ifrån de materiella krav som följer konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Utredningen har lagt ett förslag om att bestämmelser som berör mål och inriktning för lagen ska ”samlas och rubriceras i lagen om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning på ett sätt som tydliggör bestämmelsernas ställning och innehåll.” I lagtextförslaget försvinner däremot en referens till konventionen och i de flesta materiella förslag som följer är det tydligt att konventionen inte varit vägledande i framtagandet, utformningen och innebörden.

#### **4.2.3 Personkretsbestämmelsens lydelse bör justeras**

Den språkliga ändringen kan accepteras eftersom det numer är vedertaget att en person kan ha en funktionsnedsättning, och att ett funktionshinder kan uppstå i mötet med omgivningen. Däremot är vi kritiska mot att förslaget och personkretsarna inte fullt ut bygger på en människorättsbaserad syn på funktionshinder och funktionsnedsättning så som det framkommer i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 1:

”... 2. Personer med funktionsnedsättning innefattar bl.a. personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller

sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra.”

Det råder oklarheter i praktiken vilka som ingår i personkrets tre, som exempelvis synskadade, hörselskadade, dövblinda samt vissa personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Justeringen som föreslagits korrigerar inte oklarheterna.

## 5.2 Boendeinsatser

Det föreligger allvarliga brister inom bostäder med särskild service. IVO kan vidta vissa åtgärder och Socialstyrelsen har uppmärksammat vissa negativa tendenser som ökning i antal boende i samma gruppboende och sammanläggning av flera särskilda boenden i närheten av varandra och dagliga verksamheter. Det byggs även nya boenden för barn och att socialtjänster har omhändertagit eller uttryckt att de planerar att omhänderta barn i avsaknad av personlig assistans eller annat stöd i och utanför hemmet till barnet eller föräldern. Det är ett allvarligt människorättsbrott, särskilt med hänsyn till Barnkonventionen (som numera även gäller som svensk lag genom inkorporering) och barnets rätt till sin familj.

Sverige saknar en plan för av-institutionalisering, vilket är ett åtagande enligt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. En institution uppkommer (se den allmänna kommentaren nr 5 till artikel 19 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning p. 16 c) när en person:

- tvingas dela assistent med andra
- har litet inflytande över vem som ska assistera
- lever isolerad och utanför samhällsgemenskapen
- saknar kontroll över vardagens beslut
- inte kan välja vem den vill bo med
- lever ett liv reglerat utifrån rutiner den inte valt själv
- vars aktiviteter bestäms av vilken grupp den anses tillhöra och den måste utöva dem gemensamt med denna grupp
- vars serviceinsatser kännetecknas av paternalism och förmynderi

Om en insats kännetecknas av något eller några av de föregående institutionella dragen är de inte i linje med Sveriges internationella åtaganden. Det gäller totalinstitutioner med hundratals intagna, små enheter med några boende eller institutionalisering kopplad till den egna ordinarie bostaden.

Att notera är att migranter med funktionsnedsättning under asylprocessen inte får tillgång till LSS-insatser, samt är hänvisade till boenden (ofta förläggningar) som inte kan anses vara annat än institutioner.

Vi saknar en analys med ett rättighetsbaserat perspektiv i denna del av betänkandet.

### **5.3.6 Stöd i ordinärt boende – överväganden**

Utredningen har föreslagit att ”personlig service och boendestöd” ska införas som en ny insats i LSS. Syftet sägs vara att en som har behov av stöd i den dagliga livsföringen i annan bostad än en bostad med särskild service ska ha rätt till insatsen som kan avse praktisk hjälp i hemmet, motivationsåtgärder, ledsagning, stöd vid föräldraskap och annat motsvarande stöd som den enskilde har behov av för sin dagliga livsföring. Även den som bor i en bostad med särskild service ska ha rätt till insatsen i den utsträckning behovet inte tillgodoses genom stöd i bostaden. Det framgår särskilt på s. 227 f. att den som inte uppfyller kriterierna för personlig assistans ska kunna få tillgång till insatsen jämfört med att omfattas av reglerna i SoL om boendestöd mm. Idén om att dessa personer skulle omfattas av insatser i LSS som är intressant eftersom lagen ska garantera goda levnadsvillkor. Däremot finns en risk för att en ny insats i LSS som inte är mer genomgripande utredd skulle innebära att personer som exempelvis har personlig assistans får den indragen och istället hänvisas till den nya serviceformen som i sin natur inte tillåter lika mycket kontroll från personen i behov av stödet. Istället förordar vi en breddning av kriterierna för personlig assistans så att fler kan få möjlighet till ersättning för kostnader för egenstyrt stöd i och utanför hemmet i form av personlig assistans. På så vis ökas graden av användarkontroll över service i linje med Sveriges internationella åtaganden enligt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

ILI avstyrker förslaget.

### **6.3.6 Överväganden**

Utredningen har föreslagit att insatsen avlösarservice i hemmet ska benämnas avlösarservice. Syftet anges vara att avlösningen inte ska begränsas i var den ges eller var föräldrarna måste befinna sig.

ILI tillstyrker förslaget.

### **7.2.7 Överväganden**

Utredningen har föreslagit att ledsagarservice inte ska finnas kvar som enskild serviceform utan uppgå i den föreslagna insatsen personlig service och boendestöd. Vi anser att förslaget inte är tillräckligt utrett och att självbestämmandeperspektivet inte fått tillräckligt utrymme i analysen av förändringsförslaget. Se vidare våra synpunkter under rubriken 5.3.6.

ILI avstyrker förslaget.

### **10.4.2 Huvuddrag i personlig assistans**

Det saknas en analys och beskrivning av personlig assistans som ett medel för att skapa individuellt självbestämmande och delaktighet i samhällets gemenskap i linje med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt den allmänna kommentaren nr. 5 till artikel 19 (2017). Personlig assistans som serviceform och medel för andra rättigheter klargörs i de texterna.

### **10.4.4 Personlig assistans – för praktiska, privata och integritetskänsliga hjälpbehov hos personer över 16 år**

Enligt remissen ska barn under 16 år ha fortsatt rätt till personlig assistans. Dessutom ska personer vars behov kräver ingående kunskaper (tidigare femte grundläggande behovet, numera sjätte) ha rätt till personlig assistans även i framtiden. De juridiska grundläggande behoven har utökats till att även innefatta måltider via sond i sin helhet och andning. Förslaget innebär enbart kraftiga försämringar av rätten till personlig assistans jämfört med dagsläget och har står i strid med Sveriges internationella åtaganden enligt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, särskilt artiklarna 4 och 19.

ILI avstyrker förslaget.

### **10.4.5 Behovsbedömningen och personlig assistans**

Vi delar utredningens bedömning om att behovsbedömningarna behöver utredas. Tyvärr utgår resonemangen från en medicinsk syn på funktionsnedsättning och funktionshinder, vilket är motsatsen till kärnbudskapet i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning – att alla oavsett funktionalitet har mänskliga rättigheter och dessutom rätt till funktionshinderspecifikt stöd och service. Försäkringskassans bedömningsverktyg är inte i linje med varken lagens eller konventionens anda.

#### **10.4.6 Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om en person med funktionsnedsättning ska inte vara en del av insatsen personlig assistans**

Vi tolkar det som att denna del inte omfattas av remissen.

#### **10.4.7 Hälso- och sjukvårdsåtgärder i form av egenvård inom personlig assistans**

Både egenvård och delegation ska kunna genomföras inom personlig assistans om personen i behov av det vill ordna sitt liv så.

ILI avstyrker förslaget med hänvisning till den pågående utredningen Stärkt assistans (dir. 2020:3).

#### **10.4.8 Den enskilde måste kunna välja mellan hjälpmedel och personlig assistans**

ILI delar uppfattningen att det måste få vara ett personligt val att använda hjälpmedel eller assistans som behövs i livet för att få mänskliga rättigheter tillgodosedda.

#### **10.4.10 Dubbel assistans i förhållande till hjälpmedel eller anpassning av bostaden**

Förslaget innebär att en person inte ska kunna få dubbelassistans om det finns hjälpmedel som kan ersätta viss assistans. Anmärkningsvärt är att förslaget går emot resonemangen i 10.4.8.

ILI avstyrker förslaget.

#### **10.4.11 Stöd för andra personliga behov**

Utredningen har föreslagit en schablon för andra behov än de som klassas som grundläggande behov och att de är av integritetsnära karaktär. Beredskap föreslås inte vara assistansgrundande. Vi tolkar remissen som att schablonen om 15 timmar för övriga behov inte omfattas. Vi hade avstyrkt förslaget om det remitterats eftersom det inte för många individer går att få ihop en fungerande assistans eller ett fungerande liv med så få timmar, särskilt eftersom de grundläggande behoven i juridisk mening är mycket avsmalnade. Beredskap måste ingå för en fungerande personlig assistans, se t.ex. Kammarrätten i Stockholms dom i mål nr. 8431-19 den 16 oktober 2020.

ILI avstyrker förslaget.

#### **10.4.12 Frågan om begränsningar av antalet användare och/eller antalet timmar för personlig assistans**

Vi delar utredningens bedömning om att det behöver utredas om 65-årsgränsen inom personlig assistans är rimlig att ha kvar i lagen. Till skillnad mot utredningen anser vi att åldersgränsen är djupt åldersdiskriminerande. Gränsen svarar inte mot några faktiska eller praktiska intressen förutom statsfinansiella skäl. Med bakgrund av att gränsen infördes vid LSS tillkomst när Sverige gick igenom en allvarlig ekonomisk kris, och att enbart en viss förbättring skett 2001, anser vi att det är hög tid att revidera positionen om att staten inte har råd med att bevilja personer över 65 år personlig assistans om de har behov av det. Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förbjuder intersektionell diskriminering, såsom diskriminering på grund av ålder i kombination med funktionsnedsättning. Att hänvisa någon till institutioner, som även äldreboenden kan vara, mot personens vilja, som är särskilt tydlig om den sökt den individkontrollerade insatsen personlig assistans och fått ansökan nekad, är oacceptabelt. Det finns heller inga objektiva skäl till att upprätthålla en strikt åldersgräns. Dessutom förväntas fler arbeta längre framöver och trygghetssystemen måste följa den utvecklingen.

#### **10.4.14 Förebyggande pedagogiskt stöd i LSS**

Insatsen som föreslås bidrar inte till en bättre service för den enskilde och ger mindre självbestämmande jämfört med personlig assistans. Personer med behov som kräver ingående kunskaper om personen får idag, utan förslagets genomförande, personlig assistans. Det är oklart vad en vinst med förslaget är. Dessutom går inte logiken ihop med att den av utredningen föreslagna begränsningen av det numera sjätte grundläggande behovet inte remitterats som vi tolkar det.

ILI avstyrker förslaget.

#### **10.4.15 Personligt stöd till barn i LSS**

Det är inte tydligt om detta förslag är relevant, eftersom förslaget om att begränsa rätten till personlig assistans för personer under 16 inte är med i remissen som vi tolkar det. Dessutom är det oklart i sak vad förslaget skulle innebära för förbättringar för barnen som skulle omfattas av regleringen jämfört med vad som är läget idag. De situationer som behandlas i resonemangen är inte heltäckande, och förslaget riskerar att sätta fler barn i en katastrofal situation. Barnets bästa är ett intresse som ska sättas i främsta rummet i alla beslut som gäller barn, vilket även gäller inom LSS.

ILI avstyrker förslaget.

#### **10.4.16 Personlig assistans och vårdnadshavares ansvar**

Även om det inte är ett lagförslag med här finner vi att frågan behandlas i utredningen Stärkt assistans (dir. 2020:3).

#### **11.4.1 Ansvarsfördelningen**

ILI tillstyrker förslaget under förutsättning att regleringen av personlig assistans garanterar alla som har personlig assistans idag, statlig som kommunal, får ha kvar den, samt att inträde i insatsen regleras tillräckligt för att alla som har behov av personlig assistans ska ha rätt till personlig assistans och få det i den omfattning de behöver. Den nedre gränsen som kommer behöva regleras kommer vara viktig att sätta så att inte fler faller ur eller nekas personlig assistans när de har behov därav. Omprövningarna inom Försäkringskassan har stoppats av anledningen att tillämpningen blivit för sträng, vilket visar att Försäkringskassans styrning måste ändras innan ett förstatligande kan ske. Tillämpningen som utgår från RÅ 2009:57 och senare rättspraxis samt myndighetspraxis inom Försäkringskassan om bedömning av huruvida det stöd som behövs är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär som en förutsättning för att ligga till grund för ett gynnande beslut om personlig assistans behöver ändras genom lagstiftning innan ett förstatligande kan ske. Försäkringskassans metoder leder ofta till att personer som står på gränsen till inträde i assistansersättningen faller ur på grund av skapande av egna rättsgrundsatser, extensiv (rättighetsbegränsande) tolkning av rättsfall och tillämpning av lagarna – detta måste ändras om Försäkringskassan ska vara ensam om att bevilja personlig assistans i Sverige efter ett förstatligande genom att all personlig assistans, inklusive personlig assistans som idag beviljas av kommuner, omfattas av socialförsäkringen i framtiden.

#### **11.4.2 Personlig assistans som ett statligt ansvar**

ILI är i grunden positiva till att assistansersättningen är en del av socialförsäkringen, se våra synpunkter under 11.4.1. Däremot delar vi inte utredningens bedömning om att en personlig budget inte går att kombinera med en rättighetslag. Utredningen har parallellt konstaterat att assistansersättningen i praktiken är en form av personlig budget, vilket antyder att det går att kombinera rättighetslag och personlig budget. Vi anser att kontantstödsprincipen bör breddas till fler områden än just personlig assistans för att stärka individens självbestämmande över exempelvis hjälpmedel och tolktjänst. Det är fortsättningsvis viktigt att kommunen ska kunna anordna personlig assistans när den enskilde begär det.

ILI tillstyrker förslaget.



### **11.4.3 Insatser i LSS och hälso- och sjukvård**

Vi tolkar situationen som att den centrala delen av sakfrågan behandlas i utredningen Stärkt assistans (dir. 2020:3). Vi förutsätter att barnets självbestämmande och barnets bästa (tillgång till att leva med sina föräldrar i det egna hemmet) fortsätter vara vägledande i enskilda fall och framtida lagstiftningsprocesser.

### **12.7.1 Privata anordnare har påverkat kostnaderna**

Bedömningen är svårt att förstå, dels vad gäller grunden för påståendena och dels vad gäller följden av dem. Privata anordnare framställs negativt, vilket vi vänder oss mot. Eftersom det inte följer något förslag lämnar vi uttalandena utan ytterligare kommentar.

### **12.7.2 Ersättningssystemets konstruktion – schablonen behålls**

Vi delar utredningens bedömning om kontantstödets ändamålsenlighet. Samtidigt kan vi se ett värde i att nyansera diskussionen om personlig budget efter behov i enlighet med diskussionen i 11.4.2. Vi kan ställa oss bakom att kontantstödet fortsättningsvis ges i form av en schablon.

### **12.7.3 Nivån på timschablonen är väl avvägd**

Vi delar inte utredningens bedömning om att nivån på schablonen är väl avvägd. Den är alldeles för låg för att täcka alla faktiska omkostnader. Lönerna enligt kollektivavtalen har ökat i mycket snabbare takt än nivån på schablonen. För att täcka lönekostnader har andra nödvändiga utgifter fått ställas in, vilket påverkat kvaliteten i assistansen och graden av val och kontroll för den enskilde negativt. Statens budget för 2020 har avsett göra en viss korrigerande i positiv riktning, men det är inte tillräckligt för att samtliga nödvändiga kostnader för en personlig assistans med rätt kvalitet kan upprätthållas.

### **12.7.4 Ersättningen bör differentieras**

Lika lön för lika arbete är en mänsklig rättighet, vilket framgår bland annat av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Att arbeta på obekvämt arbetstid ska kompenseras för den förlust som det innebär, vilket även måste kunna omfattas av assistansersättningen.

ILI tillstyrker förslaget om en differentierad schablon utifrån faktisk OB-tid och avstyrker förslaget om en differentierad schablon utifrån huruvida det är anhöriga eller ej som arbetar.

### **12.7.5 Årlig justering av schablonbeloppet som beaktar rörelsemarginal och pris- och löneutveckling**

Den viktigaste faktorn i assistansersättningens tillräcklighet är löneutvecklingen genom kollektivavtalen. Därför vore det viktigt att assistansersättningen utvecklas i takt med lönebildningen. På samma vis påverkas tillräckligheten av andra faktorer, som prisindex och inflation. Därför ställer vi oss positiva till att schablonbeloppet justeras med beaktande av pris- och löneutveckling. Däremot ser vi en risk med att ta in rörelsemarginal i ersättningen. Det kan finnas många olika förklaringar till att företag gör vinst, och assistansersättningen som den ser ut idag kan inte vara en faktor för höga vinster om den personliga assistansen genomförs med kvalitet och löner som motsvarar kollektivavtalsnivåerna.

### **12.7.6 Schablonen kompenserar för sjuklönekostnader – kommunen har ansvar för att assistans utförs**

Det är positivt att assistansbranschen tar ansvar för sjuklöner. Däremot måste det finnas tillräckligt utrymme för anordnare att faktiskt täcka kostnader genom ersättningen. Därför måste nivån i schablonen vara tillräckligt hög för att sjuklönekostnader kan täckas i praktiken.

ILI tillstyrker förslaget.

### **12.7.7 Krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor för att få anordna personlig assistans**

Denna fråga har även behandlats av utredningen om yrket personlig assistent (SOU 2020:1). Att alla personliga assistenter har villkor som i kollektivavtalen på området garanterar att alla får rätt till försäkring och pension på samma villkor och att arbetsgivare inte kan sätta hur låga löner som helst. Konkurrens som utgår ifrån goda arbetsvillkor är sund utifrån intresset av arbetstagares rättigheter, och konkurrens bör utgå ifrån andra faktorer än dåliga arbetsvillkor för assistenterna.

ILI tillstyrker förslaget.

### **12.7.8 Ingen begränsning av möjligheten att avstå kunder**

ILI delar utredningens bedömning.

### **12.7.9 Ingen inskränkning i rätten att anlita ombud eller uppträda som ombud för personer som ansöker om assistansersättning**

ILI delar utredningens bedömning.

### **13.3.3 Utredningens överväganden**

Utredningen föreslår att kommunen ska ansvara för att följa upp vilka personer som omfattas av personkretsarna i LSS och att de får sina rättigheter tillgodosedda. Skyldigheten beskrivs inte i detalj. Vi har svårt att bedöma lämpligheten av förslaget i brist på närmare resonemang. Däremot är det viktigt att komma ihåg att staten, samt kommunerna, har ett folkrättsligt ansvar att säkerställa rättigheterna enligt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning oavsett den enskildes initiativ till att söka stöd från kommunen. Det vore lämpligt att utreda hur en skyldighet för kommuner att följa upp så att personer med funktionsnedsättning får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda genom beslut baserade på LSS. Det vore lämpligt att ställa krav på av-institutionaliseringsplaner i linje med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i varje kommun genom lagstiftning.

### **13.5.5 Utredningens överväganden**

Förvaltarskap står i strid med artikel 12 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Däremot kan gode män under vissa omständigheter, samt personliga ombud, vara välfungerande stöd i beslutsfattande. Det behövs en översyn av dessa personrättsliga och stödjande system utanför LSS som kretsar kring en persons beslutsfattande. Ytterligare vägledningar behövs parallellt med översynen och en process för borttagande av system som tillåter förvaltare och gode män att frånta en person sin rättshandlingsförmåga.

### **14.2 En modernt utformad lagstiftning**

ILI avstyrker förslaget. Visserligen kan det finnas värden i att omarbeta LSS i grunden, men inte med utredningens förslag som grund eftersom så många materiella förslag är undermåliga både vad gäller rättigheter, utformning och brist på konsekvensanalys.

### **14.3 Regleringen av personlig assistans**

ILI avstyrker förslaget eftersom flera anslutande förslag avstyrkts. Däremot anser vi att personlig assistans självfallet även fortsättningsvis ska vara en rättighet i lagstiftning och att det ska gå att tillfälligt söka utökad antal timmar.

## 14.5 Omprövning och uppföljning

Regelbundna omprövningar som de genomförs i praktiken idag, vare sig de är var sjätte månad eller vartannat år, är inte värdiga ett välfärdsland eller en rättsstat. Personens behov måste vara grunden för besluten, och en bra utgångspunkt är självskattning av dem, eftersom personen är den bästa experten på sitt liv och sina behov. Det ska alltid gå att ansöka om fler timmar i likhet med att det går att söka om socialförsäkringar och välfärdstjänster i allmänhet. Dessutom ska en enskild kunna förutsättas meddela väsentliga förändringar av omständigheter till relevant myndighet. Eventuell kriminalitet ska beivras med andra metoder än oproportionerliga integritetskränkande omprövningsprocesser. Genom färre omprövningar borde handläggare kunna fatta mer välgrundade beslut på mer genomarbetade utredningar vid ansökningar.

ILI avstyrker förslaget.

### Övriga synpunkter

I remissbrevet framgår att de förslag som handlar om att begränsa möjligheterna till assistans för barn och för personer med stor och varaktig funktionsnedsättning, samt förslaget om en schablon om 15 timmar för andra personliga behov för personer med assistans inte omfattas. Vi vill ändå understryka att vi skulle ha avstyrkt dessa förslag.

Många av förslagen i utredningen hade sin bakgrund i den politiska prioriteringen att minska kostnaderna för staten och skifta dem till kommunerna. Vi ser ett behov av en långsiktigt hållbar finansieringsmodell som utgår från att alla personer med funktionsnedsättning i behov av stöd ska få det stöd som bäst säkerställer personens självbestämmanderätt och delaktighet i samhällslivet. Därefter kan kostnadsfördelning mellan olika offentliga aktörer diskuteras. Det progressiva genomförandet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter äventyras när behoven kommer i andra hand och de interna ansvarsstrukturernas intressen går före.

Vi anser att det behövs en bredare utredning kring rätten till personlig assistans utifrån Sveriges internationella åtaganden och den utvecklade doktrinen från FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, vilken sätter en global standard för rätten till ett självbestämt liv i samhällsgemenskapen med personlig assistans för de personer med funktionsnedsättning som behöver vardagligt stöd.

Jamie Bolling  
Verksamhetsledare

Ola Linder  
Jurist